

Ajankohtaista korkeakoulupolitiikasta

Ylijohtaja Tapio Kosunen

Ammattikorkeakoulujen koulutuksesta ja pedagogisesta
kehittämisestä vastaavien vararehtoreiden työpaja 16.9.2014

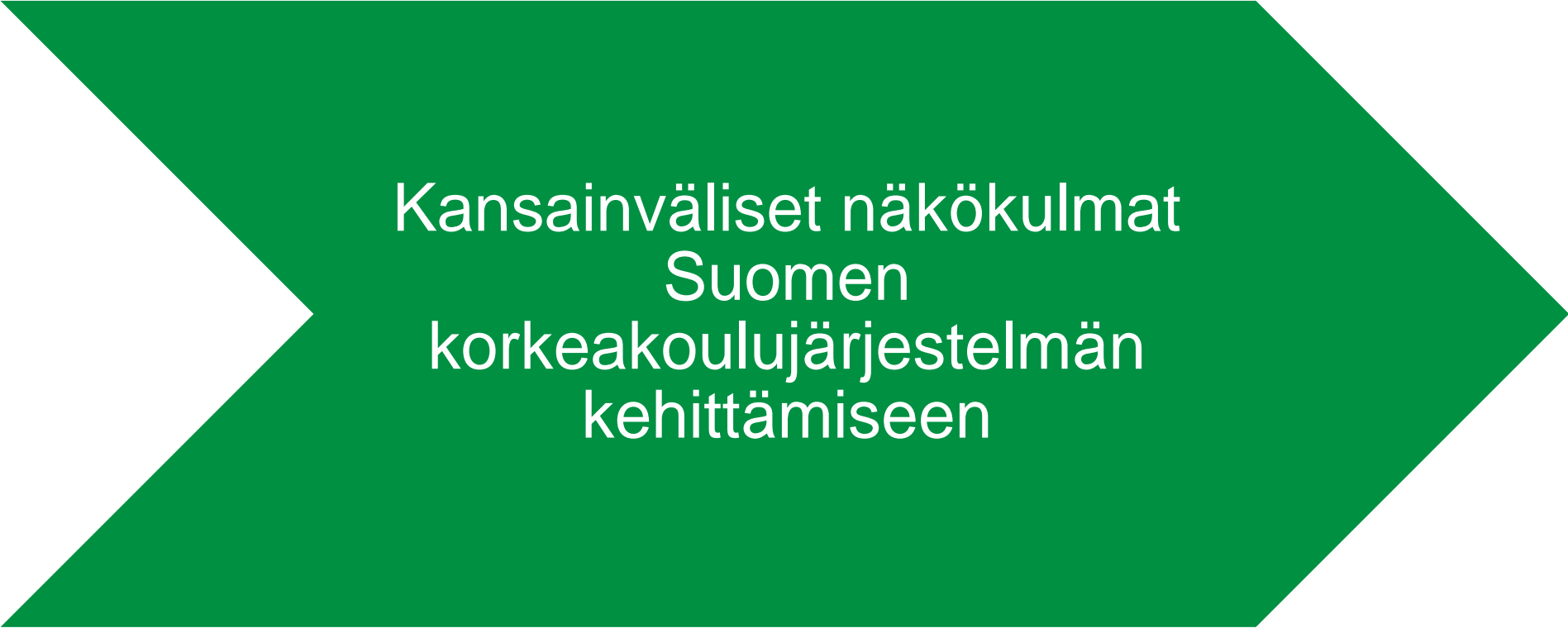
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Toimintaympäristön muutosten
vaikutuksia koulutuksen
kehittämiseen

- **Osaamisen merkitys säilyy**
  - Osaamisen merkitys tuottavuuden, kilpailukyvyn, työllisyyden ja hyvinvoinnin edistämisessä
  - Avainkysymyksiä korkeatasoisen osaamisen, tasa-arvon ja tehokkuuden onnistunut yhdistäminen
  - Maailmanlaajuiset palveluiden ja osaamisen markkinat - korkeakoulujen kansainvälistyminen ja globaali kilpailu opiskelijoista ja henkilökunnasta
- **Opetuksen ja oppimisen muodot muuttuvat**
  - Miten huomioidaan ja hyödynnetään digitalisaation vaikutukset?
  - Opiskelijakeskeinen opetus ja oppiminen – osaamisperusteisuus lähtökohtana
  - Työn ja opetuksen integrointi

- **Miten huolehditaan sivistys- ja osaamisperustasta?**
- **Miten korkeakoulutusta tulisi kehittää?**
- **Kuinka niukkenevät resurssit kohdennetaan tuloksellisesti, jotta pysymme kansainvälisen kehityksen eturintamassa?**

Kansainväliset näkökulmat
Suomen
korkeakoulujärjestelmän
kehittämiseen

Selvityksen tavoitteet

- Mitkä ovat korkeakoulujen ja tieteen menestystekijät maailmalla?
  - Mitä kysymyksiä Suomen tulisi huomioida korkeakoulujärjestelmän kehittämisessä?
  - Miten korkeakoulut ja korkeakoulujärjestelmä voivat parhaalla mahdollisella tavalla vaikuttaa Suomen kilpailukyvyn vahvistumiseen ja innovaatiojärjestelmän toimivuuteen, yhteistyöhön sekä koulutuksen ja tutkimuksen laatuun ja vaikuttavuuteen.
- Tarkastellaan suomalaisen korkeakoulujärjestelmän kehittämistarpeita suhteessa vertailun kannalta relevanttien maiden korkeakoulumallien kehityssuuntiin ja toimintaympäristön muutokseen.
- Tuotetaan ehdotuksia Suomen korkeakoulujärjestelmän kehittämiseen.

Selvityksen toteutus

- Selvityksen toteuttaa Technopolis Group
- Vertailumaina Ruotsi, Sveitsi, Irlanti, Alankomaat
- Technopolis-verkoston lisäksi kansainvälinen 5-7 henkilön asiantuntijapaneeli, jossa muiden eurooppalaisten maiden korkeakoulutuksen asiantuntijoita
- Selvitys valmistuu viimeistään joulukuun 2014 lopussa
- Selvityshankkeelle asetettu tukiryhmä, jossa edustettuina Unifi, Arene, opiskelijat, Tutkimuslaitosten johtajien neuvottelukunta TUNE, Akatemia, TEM + OKM ja selvityksen toteuttajan edustajia

Korkeakoulujen yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Korkeakoulujen yhteiskunnallinen vaikuttavuus

- Taloudellisesti haastavina aikoina korkeakoulujen yhteiskuntavastuu - vaikuttavuus ja sen todentamisen vaatimus - ovat korostuneet
  - Keskusteluissa esillä korkeakoulujen rooli alueensa ja valtakunnallisen sivistyksen, hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn edistäjänä
- OKM lähetti maaliskuussa 2014 korkeakouluille, viidelle tutkimuslaitokselle, KKA:lle ja tiedeyhteisön edustajille (TSV, SA) tarjouspyynnön korkeakoulujen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden selvityshankkeista
  - 13 tarjousta
  - 7 hanketta käynnistettiin

Käynnistetyt selvityshankkeet 1(2)

- Helsingin yliopisto: HEGOM
  - vuorovaikutus ja vaikuttavuuden uudet kanavat
- Metropolia ammattikorkeakoulu
  - taide- ja kulttuurialojen vaikuttavuuden osoittaminen
  - yritysyhteistyö ja korkeakoulun strateginen johtaminen
- Tampereen yliopisto Tasti ja Jyväskylän yliopisto KTL
  - Tasti: tutkimuksen vaikuttavuus, erityisesti yhteiskuntatieteellinen tutkimus
  - KTL: koulutustehtävän vaikuttavuus; työllistyminen ja alueellinen sijoittuminen
- Tampereen yliopisto: HEG
  - kv. selvitys vaikuttavuuden ulottuvuuksien indikaattoreista sekä vaikuttavuutta rajoittavista tekijöistä

Käynnistetyt selvityshankkeet 2(2)

- Turun yliopisto: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, RUSE ja yliopistopalvelut
  - Tutu: mittaamisen ulottuvuudet suhteessa yhteiskunnan yleiseen kehitykseen
  - RUSE: tutkimuksen ja sen varaan rakentuvan muun toiminnan tuloksellisuus ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen mekanismit
  - Yliopistopalvelut: vaikuttavuuden tietopohjan kytkeminen palkitsemisen perusteisiin
- Turun yliopisto: Brahea tutkimuskeskus
  - Teknologian siirto / tietojen vaihto sekä innovaatiokehitys
- VATT
  - Korkeakoulutuksen laadun vaikutus opiskelijoiden työmarkkinamenestykseen

Korkeakoulujen yhteiskunnallinen vaikuttavuus – prosessin eteneminen

- Selvityshankkeiden raportit kootaan julkaisuksi, joka julkaistaan OKM:n julkaisusarjassa
  - selvityshankkeiden raporttien lisäksi esipuhe ja vaikuttavuuden ulottuvuuksien synteesi
  - julkaisu ulos loka-marraskuussa
- Keväällä 2015 järjestetään korkeakoulujen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden seminaari
  - syksyllä julkaistu raportti keskustelun avaajaksi kentällä
- Korkeakoulujen vaikuttavuutta kuvaavan tietopohjan muodostaminen ja hyvien käytäntöjen selvittäminen ja levittäminen alkaa

Tavoitteena on, että hankkeen päätyttyä on käytettävissä tietopohja ja siihen perustuvia tunnuslukuja, joita voidaan hyödyntää mm.

- Korkeakoulujen ohjauksessa
- Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kuvaamisessa
- Korkeakoulujen strategiatyössä

AMK-uudistuksen tilannekatsaus ja rahoitusmallin kehittäminen

Uudistuksen II-vaiheen eteneminen

- Hallituksen esitys uudeksi ammattikorkeakoululaiksi annettu eduskunnalle 3.4.2014
- Parhaillaan perustuslakivaliokunnan käsittelyssä
- Uusi lainsäädäntö (laki, asetukset) voimaan 1.1.2015
- Toimilupahakemukset OKM:öön 15.9.2014 mennessä
- Ammattikorkeakoulujen pääomittaminen 50 milj. eurolla v. 2015

AMK-rahoitusmallin kehittäminen

- Voimassa oleva AMK-rahoitusmalli otettu käyttöön 2014 alusta
  - Rahoitusmalliin sisältyy vuosiksi 2014-2016 vuosittaista muutosta rajoittava +/- 3 % tekijä, joka sisältyy yksikköhintoihin
- Eduskunnan käsittelyssä olevan hallituksen esityksen mukaan siirtyminen kokonaan valtionrahoitukseen 2015 alusta
  - Rahoituksen muutosta esitetään vuosina 2015-2016 rajattavaksi ns. siirtoerällä vastaavasti kuin 2014 voimaan tulleessa mallissa
- Rahoitusmallin kehittäminen vuodesta 2017 alkaen
  - OKM asettanut työryhmän 1.9.2014 valmistelemaan seuraavan sopimuskauden rahoitusmallia

AMK-rahoitusmallin kehittämistyöryhmän tehtävät

- Laatia ehdotus voimassa olevan ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin uudistamiseksi siten, että uusi rahoitusmalli vahvistaa ammattikorkeakoulujen toiminnan laatua, vaikuttavuutta ja tuottavuutta. Uudistettavan rahoitusmallin tulee turvata pitkäjänteisen kehittämisen mahdollisuudet kannustaen ammattikorkeakouluja samalla profiloitumaan, parantamaan laatua ja toimimaan tuottavasti ja taloudellisesti.
- Ehdotus tulee laatia siten, että muutokset voidaan ottaa käyttöön kohdennettaessa ammattikorkeakoululain (HE 26/2014) 43§:n 3 momentin mukaista perusrahoitusta vuodesta 2017 alkaen.

AMK-rahoitusmallin kehittämistyöryhmän tehtävät...

- Rahoitusmallin uudistamisessa tulee ottaa huomioon ammattikorkeakoulujen lakisääteiset tehtävät, profiloituminen, autonomian toteuttaminen sekä toimintaympäristön muutokset.
- Työryhmän tulee ottaa huomioon seuraavan hallitusohjelman linjaukset työnsä aikana.
- Tehtävänä on laatia ehdotukset tarvittavista säädösmuutoksista ja muista toimenpiteistä.

AMK-rahoitusmallin tunnistettuja kehittämistarpeita mm.

- Strategiarahoituksen osuus
- Koulutusalojen kustannuserot
- 55 opintopistettä suorittaneiden kriteerin huomioimisessa siten, että se kohdistuu tasapuolisesti myös keväällä aloittavien opintoihin.
- Erikoistumiskoulutukset
- Uudistuva opiskelijapalautejärjestelmä
- Laadullinen työllistyminen
- Työryhmä tulee kuulemaan ammattikorkeakouluja ja sidosryhmiä työnsä aikana kehittämistarpeista

Ajankohtaista korkeakouluopetuksen kehittämisestä

Johtaja Hannu Sirén

Koulutuksesta ja pedagogisesta kehittämisestä vastaavien vararehtoreiden
työpaja 16.9.2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Korkeakouludialogi

Tausta ja tavoitteet

- Tavoitteena vahvistaa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opetusta, ohjausta, tutkimusta ja kehittämistyötä sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta
  - Korkeakoulujen profiilien, koulutusvastuiden, työnjaon ja yhteistyön kehittäminen
  - Yhteistyökäytännöissä kuitenkin vaihtelua verkostoitumisesta satunnaiseen yhteydenpitoon
  - Tarve koulutus- ja tieteenalojen vahvoihin ja järjestelmällisiin yhteistyörakenteisiin ml. korkeakoulusektoreiden välinen yhteistyö
  - Korkeakoulupedagoginen kehittämistyö tärkeä osa kokonaisuutta

Toiminta ja eteneminen

- Dialogi on käynnistynyt 2014
  - Ammattikorkeakouluissa hyvinvointiala (terveys ja kuntoutus)
  - Yliopistoissa luonnontieteellisellä alalla
  - OKM-ICT-2015 ryhmän työn puitteissa ICT-alalla
  - Myös yhteiskuntatieteellisellä, humanistisella ja kasvatustieteellisellä alalla tunnistettavissa vuorovaikutuksen ja alan keskinäisen yhteistyön tiivistämistarvetta

Toiminta ja eteneminen...

- OKM voi tukea alakohtaista kehittämistyötä
  - keskustelualoiteilla, tarvittavan tilasto- ja ennakointitiedon tuotannolla, tilaisuuksia järjestämällä ja muilla korkeakoulujen hyödyllisinä pitämällä tavoilla
  - OKM varautuu tukemaan valtakunnallisesti merkittäviä alakohtaisia kehittämistoimia taloudellisesti
- Kehittämisprosessien vetäjävastuu korkeakouluilla sekä koulutus- ja tieteenaloilla
- Aloille soveltuvien toimintatapojen kokeilu ja löytäminen keskeistä

Hyvinvointialan dialogin tuloksia tähän mennessä

- Dialogissa paneuduttu toimilupakierroksen havaintojen pohjalta terveydenhoitajakoulutukseen ja kuntoutusalan koulutukseen sekä ammattipätevyysdirektiivin uusimisen johdosta myös kaksoistutkintoihin.
- Tavoitteena on erityisesti:
  - tuottaa valtakunnallisen tarjonnan huomioon ottavia esityksiä syksyn 2014 toimilupakierrokselle, jossa on mahdollista tehdä edelleen koulutusvastuukarsintoja (erit. koskien terveydenhoitajakoulutusta)
  - pohtia pidemmällä aikajänteellä muutostarvetta koulutusrakenteessa ja -tarjonnassa, jotta mahdolliset muutokset voidaan ottaa huomioon 2017 AMK-rahoitusmallissa (kuntoutusala, kaksoistutkinnot)
  - varmistaa, että suomalaiset tutkinnot tuottavat jatkossakin koulutusta, joka mahdollistaa liikkumisen EU:n sisällä.

Hyvinvointialan dialogin tuloksia tähän mennessä...

- Kevään työpajoissa onnistuttiin keskustelemaan sekä lyhyen aikavälin että pitkän aikavälin tavoitteista ja luotiin kriteerit hyvälle koulutukselle.
- Prosessit jatkuvat tutkinnosta riippuen hieman eri tahtiin, riippuu onko kysymys
  - koulutuksen järjestäjäjärakenteesta
  - tutkintorakenteesta
  - erikoistumiskoulutuksesta
  - vai ammattipätevyysdirektiiviin liittyvistä vaatimuksista

Ympärivuotisen opiskelun edistäminen

Nykytila - lukukausien parempi hyödyntäminen

- Lukukaudet tai periodit eri mittaisia eri korkeakouluissa – ei yhtenäistä käytäntöä
- Joissakin korkeakoulussa opetus on järjestetty useampaan periodiin tai ollaan tehty päätös siirtymisestä tällaiseen käytäntöön.
  - tavoitteena on opetukseen varatun ajan lisääminen ja kuormittavuuden tasaaminen.
  - pyrkimyksenä on, että opetusta järjestetään tasaisesti syyskuun alusta toukokuun loppuun
  - periodit tai lukukaudet voivat olla myös tätä pidempiä.
- Korkeakoulut ovat laatineet malliopintopolkuja, -lukujärjestyksiä ja muita apuvälineitä helpottamaan opintojen rytmittämistä. Käytössä on myös sähköisiä välineitä.
- Avoimen yliopiston ja avoimen ammattikorkeakoulun tarjonta tukee monessa korkeakoulussa opintojen nopeuttamista.

Nykytila - kesäopinnot ja/tai –lukukausi

- Kaikissa korkeakouluissa on mahdollista suorittaa opintoja kesäaikana. Osassa korkeakouluja on erillinen kesälukukausi, toisissa opinnot painottuvat itsenäiseen opiskeluun ja kesätentteihin.
- Avoimen yliopiston, avoimen ammattikorkeakoulun ja kesäyliopistojen tarjontaa sekä verkkokursseja hyödynnetään kesäopetuksen järjestämissä yleisesti
- Omatoimisen opiskelun lisäksi kesäopintoja on tarjolla monipuolisesti ja niissä on paljon alakohtaista vaihtelua

Nykytila - kesäopinnot ja/tai –lukukausi...

- Korkeakoulujen välinen yhteistyö on yleisintä kesäkoulujen järjestämisessä sekä alakohtaisissa verkostoissa
- Kesäaikana suoritetaan joissakin korkeakouluissa paljon opintoja. Kesäopintojen opintopistekertymä saattaa olla lähes viidennes korkeakoulun koko vuoden opintopistekertymästä.
- Kesäopinnoille on runsaasti kysyntää. Erityisesti kansainväliset opiskelijat ovat kiinnostuneet opiskelusta myös kesäisin. Myös talouden taantuma on lisännyt kesäopiskelun vetovoimaa.

Nykytila - Opetuksen ja ohjauksen kehittäminen sekä joustavat opintojärjestelyt

- Ympärivuotisen opiskelun edistäminen nähdään korkeakouluissa osana opetuksen ja ohjauksen yleistä kehittämistä
- Käynnissä olevassa opetussuunnitelmatyössä on kiinnitetty huomiota joustavien opiskelumuotojen kehittämiseen
- Digitaalisen opiskelu- ja opetusympäristön sekä verkko-opetuksen kehittäminen on painopiste opetuksen kehittämisessä monissa korkeakouluissa. Myös opintoihin liittyvään tukeen käytetään ja kehitetään sähköistä asiointia.
- Kirjastot, itseopiskeluun soveltuvat tilat ja muut avoimet oppimisympäristöt tukevat joustavia opintojärjestelyitä
- Sähköiset tentit ja tenttiakvaariot yleisiä, mutta niiden käytöstä ei ole mainintoja kaikkien korkeakoulujen raporteista. Kokemukset sähköisten tenttien järjestämisestä ovat myönteisiä.

Nykytila - ympärivuotisen opiskelun toteuttamisen esteitä

- Traditionaaliset tavat rytmittää ja suunnitella opetusta
- Tarjonta ja mahdollisuudet eivät ole tiedossa riittävän ajoissa, eikä tarjontaa suunnitella kokonaisuutena (mm. kesäajan opinnot)
- Tiedonkulku ja viestintä joustavista opintojärjestelyistä ja ympärivuotisen opiskelun mahdollisuuksista on vielä puutteellista
- Puutteelliset resurssit
- Opettajien pitkät yhtäjaksoiset vapaajaksot kesällä
- Kesäopintojen osallistujamäärä jää usein paljon pienemmäksi kuin ilmoittautuneiden määrä – opiskelijoille varavaihtoehto
- Digitaalisten aineistojen käyttöön ja hyödyntämiseen liittyy teknisiä, tekijänoikeudellisia ja osaamiseen liittyviä haasteita
- Korkeakoulujen välinen yhteistyö opetustarjonnassa ei ole vielä riittävää

Ympärivuotisen opiskelun edistäminen

- Keskustelutilaisuus korkeakouluille ja sidosryhmille pidettiin 17.3.2014
  - korkeakouluissa on tehty monia toimenpiteitä, jotka tukevat ympärivuotisen opiskelun toteuttamista
  - tarve jäsentää olemassa olevaa tarjontaa ja mahdollisuuksia nykyistä paremmin
  - nykyisten voimavarojen suuntaaminen tukemaan joustavia opintojärjestelyitä ja laadukasta opetusta
  - korkeakoulujen välisen yhteistyön lisääminen
- Jatkotyö yhdessä korkeakoulujen sekä Arenen ja Unifin kanssa
- Ympärivuotisen opiskelun edistäminen osaksi OKM:n ja korkeakoulujen välistä ohjausprosessia
- Työpajat, OKM:n, opetuksesta vastaavan johdon tapaamiset, vararehtoreiden verkostoituminen

Ympärivuotisen opiskelun edistäminen – jatkotyön teemoja

Opetuksen johtamisen ja suunnittelun kokonaisuus

- Ympärivuotisen opiskelun mahdollistaminen ja suoritustavoiltaan monimuotoisten opintojen kehittämiseen liittyvien käytäntöjen kehittäminen osaksi opetuksen ja ohjauksen kokonaisuutta ja johtamista
- Korkeakoulujen välisen verkostoitumisen, yhteistyön, tiedonvaihdon ja yhdessä tekemisen lisääminen

Koulutuksen digitalisaatio

- Materiaalien jakaminen ja löydettävyys
- Koti- ja ulkomaalainen opetustarjonta ja sen hyödyntäminen
- Korkeakoulujen yhteistyömahdollisuuksien kartoittaminen

Ympäri vuotisen opiskelun edistäminen – jatkotyön teemoja

Työn ja opiskelun kytkennät

- Keinoja opintojen työelämäkytkentöjen edistämiseen ja opintojen tehostamiseen
- Opiskelijoille alasta riippumatta tasavertaiset mahdollisuudet työelämäkytkentöihin opintojen aikana
- Alkavan ESR-kauden rahoitusmahdollisuuksien hyödyntäminen